

13.8.2021

Tvåspråkighetskommittén 2019-2021

Verksamhet och förslag

Tillsättande, uppgifter, ledamöter och sammanträden

Stadsstyrelsen tillsatte 10-06-2019 (440 §) för sin mandattid en tvåspråkighetskommitté som har haft till uppgift:

- att följa upp och bedöma hur tvåspråkigheten förverkligas i de tjänster som staden erbjuder och bland stadens anställda,
- att behandla hur tvåspråkigheten systematiskt främjas i stadens verksamhet,
- att komma med förslag om hur tvåspråkigheten kan främjas och förverkligas,
- att rapportera om hur tvåspråkigheten förverkligas och om utvecklingsarbetet för stadens tjänster och personalens språkresurser inom de insatsområden som kommittén bestämt.

Stadsstyrelsen beslutade samtidigt utse följande ledamöter och ersättare:

Ledamot	Ersättare
Marjatta Palmroth	Caesar von Walzel
Bicca Olin	Terhi Ainiala
Marianne Laxén	Mikko Vesa
Jeja Pekka Roos	Virva Muotka
Tiera Laitinen	Marika Sorja
Björn Månsson	Lotta Keskinen
Runa Ismark	Björn Bonsdorff

Stadsstyrelsen valde Björn Månsson till ordförande och Tiera Laitinen till vice ordförande.

Stadsstyrelsen utsåg stadskansliets förvaltningschef Antti Peltonen till föredragande. Jenni Björkstén, förvaltningsexpert vid stadskansliet var kommitténs sekreterare till och med 31.7.2020 och hon efterträddes 1.8.2020 av Jenny Schroderus, translator vid stadskansliet.

Under sin mandattid har tvåspråkighetskommittén sammanträtt 18 gånger.

13.8.2021

Samarbete

Kommittén har gett utlåtande till stadsstyrelsen om Helsingfors stads likabehandlingsplan för stadens tjänster 2020–2021 samt till justitieministeriets utredning om att anteckna flera språk i befolkningsdatasystemet. Ett utlåtande om beaktande av språkkunskaper i lönesättningen gavs åt stadskansliet.

Kommitténs medlemmar deltagit i vissa möten för social- och hälsovårdssektorns arbetsgrupp för service på svenska.

Hörande

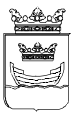
Det centrala arbetssättet för kommittén för att följa upp och bedöma hur tvåspråkigheten förverkligas har varit att höra sakkunniga från stadens olika sektorer och verksamhetsområden. I dessa höranden har man koncentrerat sig särskilt på tvåspråkigheten i respektive verksamhetsområde.

Vid sammanträdena har kommittén hört följande verksamhetsområden:

Delaktighet och stadslotsar	3.12.2019
Integration av invandrare	13.2.2020
Hemtjänsten	12.3.2020
Apotti-systemet	2.6.2020
Stadskansliets strategiavdelning samt beredning av stadsstrategin	1.9.2020
Beredning av instruktionerna för språktillägg vid stadskansliets personalavdelning	1.9.2020
Fostrans- och utbildningssektorn	29.9.2020
Räddningsverket	27.10.2020
Styrning av stadskoncernen	27.10.2020
Stadsmiljösektorn	1.12.2020
Webbkommunikation och hel.fi -reformen	1.12.2020
Kollektivtrafik, HST och HRT	23.2.2021
Nätverket för samordning av tvåspråkighet på stadsnivå	23.3.2021
Intern kommunikation	20.4.2021
Utvecklingsprojektet för tvåspråkig kommunikation	18.5.2021

Utöver representanter från stadskoncernen har kommittén vid sina sammanträden hört följande utomstående:

Justitieministeriets projekt för förbättring av språkklimatet	13.2.2020
Svenska kulturfondens utredning om allmänna bibliotek i tvåspråkiga kommuner	2.6.2020
Nätverket Svenska nu	29.9.2020
Rapporten Språkklimatet i Helsingfors, en del av språkbarometern som justitieministeriet lät göra	19.1.2021

13.8.2021

Stadsstyrelsens beslut om utredningen om kommitténs verksamhet 2017-2019 och ytterligare anvisningar.

Stadsstyrelsen behandlade 14.5.2019 den utredning som tvåspråkighetskommittén lämnat för mandattiden 2017-2019. Stadsstyrelsen gav ytterligare anvisningar 24.2.2020, 133 §.

Stadsstyrelsen förutsatte att sektorerna, förvaltningarna och affärsverken gör upp en språkplan som motsvarar verksamhetens behov för service på nationalspråken samt för att säkerställa att personalen har tillräckliga språkkunskaper. Stadsstyrelsen poängterade vikten av att använda den tvåspråkiga logon enligt de gällande instruktionerna och konstaterade att stadskansliet har ansvar för att samordna och följa upp hur tvåspråkigheten förverkligas.

Kommittén har följt med hur stadsstyrelsens ytterligare anvisningar tillämpas.

Språkplaner

Efter stadsstyrelsens uppmaning om att göra språkplaner godkände kommittén våren 2020 den mall för språkplan som stadskansliet utarbetat.

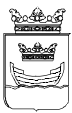
Stadskansliets förvaltningsdirektör uppmanade 29.4.2020 sektorerna, förvaltningarna och affärsverken att utarbeta språkplaner för nationalspråken senast vid utgången av 2020, samtidigt som mallen godkänd av kommittén skickades.

De flesta av sektorerna, förvaltningarna och affärsverken utarbetade eller uppdaterade språkplanerna senast inom utsatt tid. Kommittén behandlade språkplanerna under våren 2021.

Kommittén anser att det är positivt att språkplanerna har utarbetats. Språkplanen är ett verktyg för att aktivt förverkliga tvåspråkigheten och för att påminna om att beakta tvåspråkigheten, på ett relevant sätt i alla verksamhetsformerna.

Ändå behandlades saken rätt ytligt i de flesta av språkplanerna, och utvecklingsförslag och utvecklingsplaner hade dokumenterats knapphändigt. I en del av planerna behandlades, eller till och med poängterades, främmande språk parallellt med eller som tillägg till nationalspråken. Med en språkplan som hålls uppdaterad och där man har en tydlig ansvarsfördelning kan de utvecklingsobjekt som hör samman med tvåspråkigheten hanteras lättare och effektivare.

Därför uppmanar kommittén att sektorerna, förvaltningarna och affärsverken vidareutvecklar och uppdaterar sina språkplaner. Man bör fästa särskild vikt vid att språkplanerna ska vara ett instrument för att trygga

13.8.2021

nationalspråken. Det finns givetvis inget hinder för att göra en språkplan även för andra språk.

Nätverket för samordning av tvåspråkighet på stadsnivå

Kanslichefen inledde planeringsarbetet 25.3.2020 sedan stadsstyrelsen uppmanat stadskansliet att ta ansvar för samordning och uppföljning av hur tvåspråkigheten förverkligas.

Samordningen baserar sig på ett nätverk och nära samarbete mellan stadskansliets avdelningar och sektorerna.

Samordningen baserar sig på ett nätverk som består av avdelningarnas och sektorernas "medansvarspersoner". Goda nätverksbaserade arbetssätt utnyttjas i mindre skala i olika delar av Helsingfors stads organisation.

Kommittén anser att det är framsteg att nätverket har sammankallats. Kommittén och nätverket hade ett gemensamt möte om målsättningar och verksamhetsformer 23.3.2021. I fortsättningen ska samarbetet mellan kommittén och nätverket utvecklas.

Användning av tvåspråkig logo

Stadsdirektören godkände vid direktörskollegiet 5.4.2017 29 § instruktionerna för Helsingfors logotyp och stadens enhetliga visuella identitet. Enligt instruktionerna har staden en s.k. Helsingfors-logotyp som finns i olika språkversioner samt en tvåspråkig Helsinki-Helsingfors-version. Enligt beslutet kompletterades instruktionerna under hösten 2017.

Instruktionerna har samlats på sidan brand.hel.fi. Instruktionerna för att använda de olika versionerna har sedermera utökats, de tillagda anvisningarna ska översättas till svenska. I instruktionerna poängteras tvåspråkigheten på flera punkter.

Bland annat konstateras det att Helsingfors har en värdefull språkhistoria, där svenskan spelar en central roll. Därför är det viktigt med hänsyn till den tvåspråkiga logon i olika situationer. Det svenska språket ska vara representerat i all kommunikation som betjänar stadsborna och den tvåspråkiga befolkningen.

Helsingfors stad har en tvåspråkig (2) logo, en svenskspråkig (3) och en finskspråkig (1) version av logon. Den tvåspråkiga versionen används i allt tvåspråkigt material eller i situationer där tvåspråkigheten är representerad. Den svenskspråkiga versionen används i situationer som är enbart på svenska.

I den internationella visuella kommunikationen och marknadsföringen använder staden alltid Helsingfors emblem med finsk text.

13.8.2021

Rent formellt är instruktionerna goda. Trots detta får både kommittén och staden respons på praktiska exempel lär man inte har sett till att använda den tvåspråkiga loggan i tvåspråkigt eller svenskt material.

Därför uppmanar kommittén sektorerna, förvaltningarna och affärsverken att verkställa dessa instruktioner bättre på det sätt som stadsstyrelsen föreslår.

Dessutom föreslår kommittén ytterligare en förändring av hierarkin, på så sätt att den tvåspråkiga logon ska vara utgångsläge i såväl nationella som internationella sammanhang.

Uppföljning av de förslag som kommittén lagt fram i sin utredning från 14.5.2019

Utöver de punkter som nämns ovan konstaterar kommittén att dess förslag har förts vidare eller kommer att föras vidare på följande punkter:

- Språktillägg har uppdaterats som en del av lönesystemet för att utöka och upprätthålla personalens språkkunskaper. Det blir enklare att få fördelar av sina språkkunskaper.
- Det blir enklare att anteckna personalens kunskaper i svenska och andra språk i och med det nya systemet för personaladministration.
- I kommunikationens riktlinjer utgår man ifrån att kommunikationen som standard sker på båda nationalspråken.
- Stadens webbsidor och deras språkversioner utvecklas under 2021 i hel.fi-reformen.
- Språkgrupperna är strukturellt separerade inom fostrans- och utbildningssektorn, men samarbetet mellan språkgrupperna främjas och konceptet Nordiska skolan avancerar.
- Vid kultur- och fritidssektorn har de svenskspråkiga bibliotekstjänsterna utvecklats bland annat genom att uppmuntra kunder och personal att tala svenska, i synnerhet i de bibliotek som har ett svenskspråkigt klientel och personal (Ode, Drumsö, Richardsgatan och Tölö). Ungdomstjänsterna har organiserat tvåspråkiga evenemang.

Kommittén konstaterar att covid-pandemin som började våren 2020 har belastat sektorerna, förvaltningarna och affärsverken på så sätt att det klart inte har varit möjligt att främja alla idéer och utvecklingsförslag, som bland annat gäller tvåspråkigheten. Kommittén uppmanar emellertid att man återgår till dess utvecklingsförslag när situationen normaliserats.

13.8.2021

Kommitténs uppdaterade förslag

För vidareutveckling av tvåspråkigheten upprepar kommittén sin uppmaning som följer:

Allmänt

- Kommittén har uppfattat sitt uppdrag som så, att man bör granska i synnerhet de svenska tjänsterna för att garantera en fungerande tvåspråkighet, eftersom den svenska servicen rent allmänt fungerar sämre än den finska i nuläget. I uppdraget ingår även att främja dialogen och samarbetet mellan språkgrupperna.
- Staden bör på ett effektivt och heltäckande sätt samla in statistik om såväl stadsbornas som personalens tvåspråkighet och behovet av service på svenska. Både pappersblanketter och elektroniska blanketter ska vara tvåspråkiga, man bör sträva efter att avstå från separata blanketter för de olika språkgrupperna.
- Helsingfors stad kunde sammankalla ett internationellt nätverk av tvåspråkiga städer (Europa och Canada). I världen finns många tillräckligt stora tvåspråkiga städer, och genom att utbyta tankar med dem kan god praxis sprias åt båda hållen.

Personal

- Staden bör samla in uppgifter om personalens språkkunskaper mer noggrant. Man borde ha uppgifter om den anställdas modersmål (det borde också gå att ange flera modersmål) samt språkkunskaper. Dessutom bör man ha omfattande uppgifter om språkkunskapskraven i de olika arbetsuppgifterna.
- I alla uppgiftsbeskrivningar och bedömningar av kravnivå ska det alltid ingå ett ställningstagande om behovet av språkkunskaper. För att främja och bibehålla personalens språkkunskaper bör man även systematiskt ordna språkkurser. Det material som staden riktar till arbetsmarknaden ska finnas på båda språken.

Kommunikation

- Sektorerna, förvaltningarna och affärsverken ska se till att de har tillräckligt med svenskspråkiga informatörer, så att kommunikationen till båda språkgrupperna är effektivt och av god kvalitet. Personalkommunikation på svenska ska främjas, exempelvis genom att i personaltidningen inkludera artiklar också på svenska.

13.8.2021

- Staden borde utgå ifrån att webbsidornas innehåll är det samma på båda nationalspråken. Det borde vara smidigt att flytta sig mellan de olika språkversionerna, så att man inte alltid måste börja från startsidan om man byter språk.

Upphandling

- I upphandlingshandboken bör man klart skriva ner anvisningar om hur språkperspektivet beaktas då man upphandlar tjänster.

Stadsmiljösektorn

- Skyltar för verksamhetsställen och lokaler ska planeras på ett enhetligt sätt på båda språken med tvåspråkiga logoverversionen som standard. Man bör även bedöma behovet av skyltning på tre språk.
- Räddningsverket bör fästa vikt vid språkkunskaperna inom akutvården. Det vore bra om man kunde nå en svenskspråkig vårdare på telefon om det inte finns personal som kan svenska i ambulansen. Det är ytterst stressande för en patient att få akutvård, varmed behovet av att tala sitt eget språk accentueras.

Fostrans- och utbildningssektorn

- Samarbetet mellan språkgrupperna accentueras i fostrans- och utbildningssektorn, som strukturellt är indelat i två olika språksektioner. Det här bör systematiskt genomföras bland annat som partnerskap och genom undervisning i modersmålsinriktad svenska i finska skolor liksom modersmålsinriktad finska i de svenska skolorna.
- Rekrytering av svenskspråkig personal ska främjas bland annat genom samarbete med skolor samt genom att erbjuda tjänstebostäder.

Kultur- och fritidssektorn

- Antalet bibliotek som erbjuder service på svenska bör ökas, för att tillgodose servicebehovet. Dessutom bör svenskspråkiga medarbetare rotera systematiskt vid andra bibliotek, särskilt för att ordna verksamhet för barn.
- Utöver program som ungdomstjänsterna ordnar enligt språkgrupp bör man utveckla det gemensamma programutbudet, så att språkgrupperna möts vilket bidrar till att ungdomar naturligt kan umgås även med medlemmar från den andra språkgruppen. I enlighet med ungdomsrådets önskan ska den svensk-språkiga informationen om ungdomsverksamhet på webben förbättras.

13.8.2021

- Varje kulturhus borde få en egen svenskspråkig producent, varmed man garanterar en stark kulturproduktion på båda språken.

Social- och hälsovårdssektorn

- Inom social- och hälsovården är det särskilt viktigt att garantera service på modersmålet. Verksamheten bör tryggas på de tre hälsostationer som är skyldiga att ge service på svenska.
- Nätverket av hälsostationer bör utökas med en till som erbjuder service på svenska, i Malm för att tillgodose det svenskspråkiga service behovet i norra Helsingfors.
- Inom hela social- och hälsovårdssektorn råder akut brist på personal med kunskaper i svenska. Rekrytering av svenskspråkig personal ska främjas bland annat genom samarbete med skolor samt genom att erbjuda tjänstebostäder.
- Social- och hälsovårdssektorn, som köper ett stort antal tjänster, bör noga se till språkkunskapskraven och skapa fungerande system för uppföljning och sanktioner för att övervaka servicekvaliteten. I servicen för äldre och barn, i synnerhet inom hemtjänsten, där betydelsen av modersmål accentueras, bör man fästa särskild vikt vid att rekrytera språkkunnig personal.

Kommitténs nya uppmaningar

För att främja tvåspråkigheten rekommenderar kommittén ytterligare att

- En tvåspråkighetskommitté ska tillsättas för följande fullmäktigeperiod.
- Vi stiftar bekantskap med andra inhemska och utländska tvåspråkiga städer för att hitta bästa praxis.
- Forskning som görs och har gjorts kring språkklimatet bör mer effektivt tillämpas då man planerar tvåspråkigheten.

Den nya tvåspråkighetskommittén ska fortsätta arbetet bland annat som följer:

- Sträva efter att säkerställa en jämställd service på båda nationalspråken genom att sätta sig in i kommitténs tidigare arbete och genom fortsatt uppföljning av de punkter som ska utvecklas.
- Följa upp hur språkplanerna genomförs och utvecklas.

13.8.2021

- Följa med hur språkklimatet utvecklas och åtgärder som vidtas på basis av mätningar.